

A low-angle, upward-looking photograph of several tall skyscrapers in a city. The buildings are silhouetted against a clear, bright blue sky. The perspective creates a sense of height and scale, with the buildings converging towards the top of the frame. The lighting is bright, suggesting a sunny day.

PARADOXY KRÁLOVSTVÍ

ŠPATNÝ DOBRÝ SYN

LUKÁŠ
15,11–24

Asi jste sotva poslouchali text, který byl čten. Vždyť je tak známý! Až tak velmi známý, že asi sotva může být něčím neobvyklým. Jak jsme mohli vybrat takový triviální text, a to ještě na začátek našeho modlitebního týdne, který nese název „Paradoxy Království“?

Tento text se dnes považuje za jeden z nejznámějších biblických příběhů. Ale určitě šokoval své prvotní posluchače a čtenáře. Ježíš byl ve svém smýšlení revoluční, pobuřoval mnohé lidi v tehdejší době.

Začali jsme tímto příběhem, protože jsme přesvědčeni, že i dnes může v myšlení některých křesťanů způsobit revoluci.

A aby se tomu tak opravdu stalo, musíme číst text tak, jak zněl z úst Ježíše.

První část podobenství, kterou jsme četli, je jako hra o několika dějstvích.

DĚJSTVÍ PRVNÍ: VZPOURA

Máš rád filmy s neočekávaným koncem? A co neočekávaný začátek? Tento příběh začíná velmi neobvykle.

Dokonce i skutečnost, že nejmladší postava hovoří v příběhu jako první, je velice neobvyklá. Většinou nejmladší mluví ve společnosti jako poslední. Takový příklad máme i v knize Jób, kdy ten, který je nejmladší, jmenuje se Elíhú, hovoří jako poslední – až poté, co starší řekli vše, co chtěli. A tak tradičně nejmladší přichází do děje poslední a mluví jako poslední. Ale zde se setkáváme s „netradičním“ mládím, s mladým

mužem, rebelem, jenž chce zlomit staré zvyky, které fungují ve společnosti.

Další šokující věc příběhu je ta, že tento muž požaduje své dědictví.

Možná, že se nám tato žádost jeví jako zasloužená a spravedlivá. Vždyť co je špatného na tom, chtít co mi náleží?

Taková žádost byla v tehdejší době nepřijatelná – vstupovat do role dědice ještě za života otce. Dědictví bylo možné rozdělit během otcova života, pokud otec byl na smrtelné posteli nebo pokud se podruhé oženil, aby tak ochránil děti z prvního manželství.

Ale i poté měli synové na dědictví nárok až po otcově smrti. Vidíme tedy, že se dostáváme do neobvyklé rodinné situace. Syn není jen netrpělivý, aby se mohl zmocnit a spravovat dědictví. On zavrhuje svého otce. Jeví se, jakoby říkal: Táto, pro mne jsi mrtvý, neexistuješ, nemáš pro mne význam, mám zájem o tvůj majetek.

Může nám tento příběh něco říci i dnes? Máme tu muže, který nechce pro Boha udělat vůbec nic. Ale chce využívat Boží vlastnictví. Máme tu muže, který říká: Pro mne je Bůh mrtvý. Já jsem tady pánem, nechci mít nikoho nad sebou.

V první scéně našeho netradičního příběhu je ale nejsilnější chování otce. On neříká vůbec nic, přestože jeho slovo bylo nejmocnější z celé široké rodiny. Slovo otce bylo jako právo. Také je překvapující, že otec plní synovo přání. Ježíšovi posluchači si otce mohli představit, jak zůstává potichu, uražený a rozhořčený. Ale vyplnit synovo přání – to už je příliš. Znamenalo to, že nebyla pošlapána jen otcova důstojnost, ale byly pošlapány tradice platné v tehdejší společnosti.

A právě tímto Ježíš ukazuje na neuvěřitelnou a neomezenou Boží milost – představuje Boha v jeho velkorysosti a lásce. Představuje nám Boha jako toho, který je připraven nám poskytnout úplně vše.

On je připraven opomíjet své otcovské pocity. Nepochopitelné.

Ale v příběhu je ještě jedna zvláštnost – „tichost“ staršího syna. Neměli bychom tuto skutečnost zveličovat, ale neměli bychom ji také opomíjet.

Co tato tichost znamená? Proč nezasahuje do děje a nereaguje? Není lhostejný k tomu, co se děje. V příběhu je řečeno, že otec rozdělí majetek mezi své dva syny. Starší tedy také musí dostat dědictví. A on tento fakt přijímá bez jakéhokoliv odporu.

Není tedy uvnitř spokojený s tím, co se děje okolo něj? Nesní o něčem podobném? Není také rebel, ale tichý?

Existují lidé, kteří ve svém srdci odporují Bohu, ale neukazují to. Něco jim brání. Možná je to jejich výchovou či strachem. Mají masku nábožného člověka, ale uvnitř v srdci jsou rebelové.

DĚJSTVÍ DRUHÉ: ODCHOD

Mladší syn odchází do vzdálené země. Proč? Proč nezůstal doma či si nepronajal nějaké místo? Proč udělal tak radikální krok?

On nechtěl jen otcovy peníze. Přál si, aby byl daleko od všeho, co by mu připomínalo jeho původ. A tak odchází daleko od domova, aby byl vzdálen od své minulosti, od svých kořenů, dohledu, morálky, zásad.

Co se to s ním za nějakou dobu děje? Ztrácí kontrolu nad svým životem. Je sám, opuštěný a není schopen vést svůj život. Prohýřil všechno, co měl.

Asi stěží si představoval, že za krátkou dobu vše rozhází a bude bez peněz. Sníme o něčem takovém, když jsme mladí a plní ideálů a energie? Máme sny, že budeme bohatí, šťastní a významní lidé?

Mladší syn se stává ztroskotancem. Je strašná představa, že ztrácíte kontrolu nad svým životem.

Když je člověk blízko Boha, v jeho životě je pořádek a harmonie. Ale jakmile od Boha odejde, ztrácí kontrolu nad svým životem.

Druhý důsledek odchodu je krize a nouze, do kterých syn upadá. Dokud měl peníze, užíval si s děvčaty, přáteli. Byl respektován. Pak ale poprvé ve svém životě zažívá něco, co nikdy neprožil – nouzi. V otcově domě byla všeho hojnost, nikdy nepoznal, co to je být chudý. Nyní prožívá chudobu a nouzi. Je to pro něj velice bolestné.

Přemýšlej o prázdnotě, kterou pociťuješ, když odejdeš od Boha. Náhle se objeví velké vyhladovění, které není nikdy s ničím spokojeno. Není nic, co by tě uspokojilo.

Ale vyhladovění není ten nejvážnější následek odloučení. Kromě peněz syn ztrácí něco mnohem cennějšího – svoji důstojnost.

Ježíš se snaží předložit účinek protikladů. Žid se stává služebníkem pohana, ale nejen pohana. Stává se služebníkem – pasákem vepřů. To je absurdní, když si představíme, jak je prase pro Židy nečisté a odporné zvíře.

V židovské sbírce Mišna je napsáno: „Příchodem Mesiáše se musí prasata – v nichž sídlí démoni – skrýt a pasáci prasat se musí obávat o své životy.“

Náš hrdina se dostal na úplné dno, úplně nejníže, kam mohl spadnout. Neměl na výběr – buď se musí cele pokořit, nebo umřít hladem. Ztratil poslední zbytek své cti.

Jeho situaci navíc zhoršuje jeho nový pán, když ho zesměšňuje zákazem jíst z pokrmů pro vepře. A tak se cítí být ještě níže než prasata.

Nejhorší je ztráta cti, úcty, identity a zásad. Pak přestaneš vnímat, kdo jsi a proč žiješ. Když ztratíš peníze či moc, pořád můžeš spoléhat na svoji čest. Ale když ztratíš i svoji čest, nejsi nic, nejsi nikým.

A nyní se dostáváme do dalšího dějství příběhu.

Když jsi totálně na dně, jsi donucen přiznat, že jsi ztracen.

Marnotratný syn ale nakonec přichází k rozumu.

DĚJSTVÍ TŘETÍ: ZMOUDŘENÍ

Krutá realita, které musí syn čelit, ho přivádí k rozumu. V jeho mysli vyvstává obraz. Obraz, který nelze za žádnou cenu vymazat – obraz otcova domu. To je to jediné, co mu zbylo.

Syn si plně uvědomuje svoje selhání, svůj podíl viny. Přiznává, že jednal špatně, a rozhodne se vrátit domů.

Ale co ho vedlo k rozumu? Byla to lítost? Když jsou všechny cesty uzavřeny a zbývá pouze jediná, má na výběr? Jak lítostivý je v tuto chvíli náš mladý muž? Jaké jsou jeho úmysly?

Možná tyto otázky provokují. Možná je pro tebe tato scéna dějstvím naplněným velkou lítostí. Ale možná v tomto příběhu plné nabytí rozumu a úplná lítost přijde na řadu ještě později.

Není pochyb, že jeho pocity jsou pravé. Jeho žal a bolest jsou veliké, touha po změně je upřímná.

Podívejme se ale na jeho plán. Chce se vrátit do domu svého otce a stát se dělníkem. To znamená pracovat, dostávat plat, ale nežít v otcově domě, protože dělníci nežili v domě svého pána.

Plán je tzv. sociální náprava. On bude pracovat, napraví ztráty, které způsobil svému otci, a stane se nezávislým.

Očividně nepředpokládá, že by byl v domě opět přijat, v to ani nedoufá.

Přemýšlej, jestli nejsi z této kategorie křesťanů, kteří se snaží vybudovat vztah s Bohem na podobném základu. Chceš mu být nablízku, ale nechceš ztratit svoji nezávislost? Pokoušíš se napravit škody způsobené svými hříchy? Třeba prací? Nesnažíš se vlastně koupit své spasení?

DĚJSTVÍ ČTVRTÉ — NÁVRAT

Ježíš dále šokuje své posluchače.

Co se stane, až táta potká svého syna?

Nabízí se dvě možnosti:

1. Vyobcování z rodiny. Podle tradice se v tomto případě rodina setká na veřejném místě, kde rozbijí sklenici s ořechy a obilím a přitom každý nahlas křičí. Tento čin jasně ukáže, že daný muž už více nepatří do této rodiny.

2. Zůstane dělníkem, otec ho nechá vydělat opět peníze a uvidí se, jestli lítost je opravdová. Potom se uvidí, co bude dál.

Ježíš ale nabízí třetí, námi nepředpokládanou možnost — otec běží a bere syna do náruče. Otec se rozhodne, že se pokoří neočekávaným způsobem, aby zabránil ponížení svého syna. V této situaci syn mění svoji řeč. Opomíjí část o tom, že bude dělníkem. Proč?

Jak by se otec cítil, když je teď tak šťastný, že jeho syn je zpátky a živý, kdyby mu mladík řekl, že se vrátil, aby se stal jeho dělníkem? Opět by to znamenalo, že je stranou od rodiny, že je cizincem.

Ne! Syn nemůže tato slova říct, vždyť je cele obklopen otcovou láskou.

Cítí, že je přijímán, že nemusí nic dokazovat, neboť lásku, velkorysost a milost otce nemůže nic nahradit.

Bůh přijímá hříšníka zadarmo. Boží láska je zadarmo. Protože nemá „cenovku“, nelze ji ničím zaplatit.

Nyní se dostáváme k poslednímu dějství, které je nejkrásnější.

DĚJSTVÍ PÁTÉ — OBNOVA

Syn je opět synem. V této části obnovu představují tři věci — oděv, prsten a obuv.

Oděv je nejkrásnější z otcova oblečení. Je to takový oděv, který se oblékal jen při vzácných příležitostech. Tím byl odlišný. Byl to projev moci a pozice ve společnosti, autority a cti. Ztráta synovy cti byla překryta, obnovena ctí otce.

Prsten je opět od otce. Prsten je také symbolem autority. Tím, že otec dal prsten synovi, projevil mu velkou důvěru.

Obuv v domě odlišovala pána od služebníků — ti chodili bosi. Syn bude opět synem, bude pánem, ne služebníkem. To je otcův úmysl.

SHRNUTÍ

Tato úplná obnova, kterou jsme prožili, je neuvěřitelná. Když se k Otci vrátíme, i když jsme zhřešili, On nám dává zpátky čest a spravedlnost. Má k nám plnou důvěru a přijímá nás jako své děti. A navíc — pořádá radostnou hostinu na naši počest.

To je paradox ve víře křesťana — i když ztratil úplně vše, vše může být obnoveno. Aniž bychom pro to cokoli museli udělat. Je paradoxem, že není pokořen ten, kdo se provinil, ale ten, kdo je bez viny. Je paradoxem, že Ježíš místo toho, aby mluvil o hříchu, tak vysvětluje, jak jednoduše nás Bůh přijímá. Není to nebezpečné? Nepodporuje to lidi jen tak hřešit? Je paradoxem, že nás tato cesta od hříchu chrání nejlépe.

Máte místo, kam se můžete, vždycky když zhřešíte, vrátit zpět a začít váš život znovu s novou silou, s novými sny, s novou ctí. Ať jsi kdekoliv, ať se ti přihodilo cokoli, stále zůstává jedna cesta — cesta domů. Stále tu jsou dveře, které jsou otevřené. Stále je tu srdce, které tě miluje. Měj odvahu a vrať se.

OTÁZKY K DISKUZÍ

- » 1. Vytvořte skupiny a pokuste se převyprávět podobenství do současného jazyka, se současnými aktéry — včetně situací, které zapadají do naší kultury a doby. Zkuste, aby to pro současného posluchače bylo podobné, jako když to tehdy vyprávěl Ježíš. Přečtěte svoji verzi ostatním.
- » 2. Proti kterým věcem se doma bouříš? Proč tě otravují?
- » 3. Proti kterým věcem se bouříš ve sboru, v církvi?
- » 4. Proč je lepší zůstat než utéci pryč?
- » 5. Bůh tě miluje a přijímá s otevřenou náručí, i když jej opustíš a hřešíš. Co to pro tebe znamená?
- » 6. Co je úplná lítost?
- » 7. Jaký je postoj tvého sboru k mladým lidem, kteří ze sboru odešli a po čase se vrátili?

DOBŘÝ ŠPATNÝ SYN

Cítíte tu vůni? A co ta hudba a jásot? Asi tu někdo něco oslavuje!

Vše je dobré, když to dobře dopadne. V Ježíšově příběhu o marnotratném synu se zdá, že už to dobře dopadlo. Syn je opět doma a otec je šťastný. Prohýřený majetek? To není důležité. Syn má větší cenu.

Nyní se všichni v domě shromáždili k oslavě. Neexistuje nic, co by kazilo jejich radost.

Nic? Nezapomněli jsme na někoho?

Právě ve chvíli, kdy se vše zdá být v pořádku, se situace začíná zamotávat.

Na scéně se objevuje starší syn.

Vypadá to, že na něj všichni zapomněli. A přitom to je tak slavnostní chvíle. Nikdo si na něj

nevzpomněl? Jak mohla hostina začít dřív, než ho zavolali?

A právě v této chvíli se může plně projevit pravá povaha staršího syna.

My víme, co je za maskou poslušnosti, pracovitosti, oddanosti a zbožnosti. V tomto příběhu se špatný stal dobrým a dobrý špatným.

Ale pro otce — díky jeho veliké lásce a trpělivosti — jsou oba stejní.

JEDNÁNÍ SYNA (LUKÁŠ 15,25–30)

Je zajímavé nahlédnout do duše syna a vidět, co je zde ukryto. Je zvláštní, že jeho vnitřní svět je velice podobný vnitřnímu světu mladšího bratra.

Odcizení

Syn se obrací ke služebníkovi. Je zmaten, když slyší, co se děje v otcově domě. Ale nespěchá, aby tam byl také. Proč? Není to také jeho dům? Proč stojí venku a klade otázky?

Je zřejmé, že vztah mezi synem a otcem nebyl příliš vřelý. Syn žije s otcem fyzicky, ale duchovně je mu velice vzdálen.

Vzpoura

Jak jsme pozorovali vzpouru mladšího syna, tak ji nyní můžeme vidět i u syna staršího. Tato vzpoura je hluboce skrytá a projevuje se až po létech vnitřního odcizení se otcí.

Starší syn se rozhodl, že na hostinu nepůjde. Je naštvaný na svého tatku. Je neoblomný ve svém rozhodnutí nejít a nesdílet s rodinou radost. Otec však i k němu jde a úpěnlivě ho prosí.

Zde můžeme pozorovat další pokoření a ponížení otce. Odmítnout pozvání na něčí hostinu byla

veliká urážka. Je to zmíněno i v jiném podobenství, ve kterém pozvaní odmítli přijít na hostinu. To hostitele velmi rozhněvalo.

V této chvíli uráží starší syn svého otce úplně stejně jako jeho bratr. Jeho místo na hostině zůstává prázdné. Každý očekává, že uvidí rodinu pohromadě. Ale otec a syn se zdržují venku. Starší syn stále odmítá přijít.

Arogance a neúcta

Arogance a neúcta jsou patrné hned, jakmile začne syn hovořit. Věci, které byly skryty, se dostávají na povrch. Z jeho řeči vidíme, jak „moc respektuje“ svého otce a jak moc ho má rád.

Považuje se za spravedlivého — „nikdy jsem neporušil žádný tvůj příkaz“. Tato věta prozrazuje, jak povrchně vnímá poslušnost. Neplatí, že když je poslušný a oddaný, musí bezprostředně poslouchat a plně prokazovat úctu svému otcí.

Když syn říká: „A mně jsi nikdy nedal ani kůzle,“ vidíme, že se necítí jako dědic, ale jako „úplatkář“.

Navenek chtěl udržet tradici, že otec je vlastníkem majetku do své smrti, ale vnitřně byl netrpělivý a přál si být v této pozici co nejdříve. Považoval svého otce za lakomého. Nepřijal dům svého otce za svůj domov. Jeho radostí bylo být venku s přáteli.

V okamžiku, kdy se dozvěděl o návratu svého bratra a přišel k domu, kde probíhala oslava, byl rozlobený.

Vrcholem je nařčení, kdy obviňuje svého otce z nespravedlnosti. Starší syn „vrtá“ do toho, co je správné, ale sám neví, co je to vděčnost.

Za maskou spravedlnosti se ukazuje zášť a nenávist, kterou chová ke svému otci i bratru. Tato nenávist se objevuje ve vyjádření „tenhle tvůj syn“. Nenazývá svého bratra „bratrem“. Pro něj je jen degradovaným příbuzným.

Je zarážející, že neoslovuje svého otce. V celém podobenství mu starší syn neřekne: „otče, tati“.

Oproti tomu mladší syn používá oslovení „otče“ třikrát (verš 12, 18, 21).

Ke konci příběhu je tedy patrné, že není téměř žádného rozdílu mezi oběma syny. Možná jen v tom, že mladší syn se jeví jako více podporovaný.

Jeden je jasný hříšník, druhý je skrytý rebel, egoista, pokrytec, který nemá soucit a smysl pro rodinné vztahy.

Tento typ věřících nebyl jen mezi farizeji té doby, ale je i mezi křesťany dnes. Zde jsou některé rysy těchto „starších synů“:

- » Jejich náboženství je jen navenek, jejich osobní vztah k Bohu je zanedbaný. Nepociťují opravdovou lásku, necítí Boží blízkost, nevnímají jej jako svého blízkého přítele.
- Nesdílejí s ním své vnitřní touhy, obavy, pochybnosti, pokušení...

- » Necítí lásku k druhým. Jsou egoističtí, soutěží s druhými — až do té míry, že se stanou zlomyslnými, když je někdo jiný v centru pozornosti. Jsou připraveni druhého očernit. Zdůrazňují jeho chyby a hříchy.
- » Myslí si, že si „zaslouží“ spasení, protože usilovně „pracují“. Necítí se jako dědicové, nepřijímají Boží milost. Domnívají se, že právě jejich práce jim přinese kýženou odměnu. Nemohou akceptovat, že hříšníky má Bůh rád. Považují Boží milost pro tyto hříšníky za nespravedlivou.
- » Postrádají radostnou zkušenost víry. Služba Bohu pro ně není něčím radostným, slavnostním, ale těžkým a bolavým břemenem.
- » Považují sami sebe za skvělé.
- » Jsou velice citliví na spravedlnost, ale neznají vděčnost a neumí ji projevit druhým.
- » Takoví lidé sami sebe izolují od Boží rodiny a krůček po krůčku si vytvářejí vlastní náboženství.

Pojďme se podívat, jak otec reaguje na chování svého staršího syna.

JEDNÁNÍ OTCE [LUKÁŠ 15,28.31.32]

Co by měl otec udělat v takové situaci? Mohl by synovi nařídit, aby na hostinu šel. Mohl by syna potrestat za jeho aroganci. On ale jedná úplně jinak.

Nabízí lásku. Pokorně přistupuje ke svému synu a nabízí usmíření. On žádá a úpěnlivě prosí syna, aby přišel k ostatním na hostinu.

„Můj synu“

Navzdory tomu, že syn se otce vůbec neobtěžuje oslovit, otec mu říká „můj synu“.

Tak mu připomíná, že je součástí celé rodiny. Nemáš někdy pocit, že vlastně nechceš, aby ti byli takoví křesťané nablízku a otravovali ti život? Bůh volá i tyto syny a dcery, nechce žádného ztratit.

„Vše je tvé“

Navzdory nařčení, že od otce nedostal ani kůzle, otec mu s láskou odpovídá: „Vše je tvé.“ K čemu to je mít bohatého otce, ale jinak žít uboze? Možná také chceš jen něco, nějaké „kůzle“ pro posezení s přáteli. Věříš, že můžeš mít celý majetek otce?

Bůh chce, abychom věděli, že si nemusíme „odpracovat“ Boží požehnání, ale můžeme ho obdržet, když přijdeme k Otci a s vírou a úctou mu svěříme, po čem toužíme.

„Tvůj bratr“

Na vyjádření syna „tenhle tvůj syn“ otec odpovídá „tvůj bratr“.

Otec chce, aby bratrské vztahy byly opět obnoveny. „Starší synové“ mají vážné problémy v oblasti vztahů s druhými lidmi. Oni jsou původcem konfliktů a napětí v církvi. Nenabízejí lásku, protože ji sami nepoznali.

Vidíte ten paradox? Ještě před několika hodinami byl mladší syn mrtev, ale vrátil se živý. A nyní je ztracen starší syn a potřebuje přivést zpět.

SHRNUTÍ

Podobenství končí prosbami otce o sjednocení rodiny. Otce, který touží, aby domov byl naplněn radostí a aby mohl s dětmi oslavovat a jásat. On touží po tom, aby synové přijali jeden druhého, aby se měli navzájem rádi a těšili se z jeho bohatství.

Totéž chce Bůh pro své dcery a syny ve své církvi. Je to možné? Podobenství zůstává otevřené. Jakou dáme Bohu odpověď my?

Jedna židovská legenda vypráví o dvou bratrech. Oba zdědili otcův majetek, postavili si dům vedle sebe, měli pole, které obhospodařovali. Mladší bratr byl ženatý a měl děti. Ten starší žil sám,

byl to starý mládenec. Příběh se odehrává v době sklizně. Úroda byla dobrá. Jedné noci mladší bratr nemohl spát. Přemýšlel o svém bratru: „Můj bratr žije sám, musí platit za dělníky na poli, nemá ženu ani děti, se kterými sdílí svoji radost či smutek. Nemá žádného dědice. Já se mám dobře, děti mi pomáhají na poli, mám vše, co potřebuji, se ženou se máme rádi. Musím pro něj něco udělat.“ Vstal a šel k hromadě snopů. Vzal jeden snop a přidal jej k ostatním bratrovým snopům. A pak šel zase spát. Ve stejný čas jeho bratr přemýšlel: „Můj bratr to nemá jednoduché. Má ženu, která potřebuje potěšit, má děti, které musí živit. Jak to vše zvládá? Pro mne to je jednoduché, já mám vše, co potřebuji, a nemám takové povinnosti jako on. Musím pro něj něco udělat.“ Vstal ze svého lůžka, šel ke snopům s obilím, vzal jeden veliký snop a přidal ho k ostatním snopům svého bratra. A pak si šel zase lehnout. Ráno byli bratři udiveni, že jejich hromady jsou stejné. A večer se opakovalo to samé. Mladší opět vstal a šel bratrovi, který potřebuje jeho pomoc, dát svůj snop. Ale ráno byly hromady opět stejné. Třetí noc se vše opakovalo, ale tentokrát se bratři potkali a padli si radostí a s pláčem do náruče.

OTÁZKY K DISKUZÍ

- » 1. Vytvořte skupiny a pokuste se převyprávět podobenství do současného jazyka, se současnými aktéry – včetně situací, které zapadají do naší kultury a doby. Pokuste se, aby to pro současného posluchače bylo podobné, jako když to tehdy vyprávěl Ježíš. Přečtěte svoji verzi ostatním.
- » 2. Je možné obnovit mír a pokoj mezi „starším“ a „mladším“ bratrem ve sborové rodině? Jak? Nabídní možnosti.
- » 3. Stalo se někdy, že jsi byl na místě staršího bratra? Jaké důvody a okolnosti tě do této situace dovedly?
- » 4. Jak bys definoval rozdíl mezi postojem k Bohu „sloužil jsem ti s odříkáním mnoho let“ a mezi opravdovou láskou?
- » 5. Pokud by starší bratr přišel na hostinu, pokazil by atmosféru?
- » 6. Uveď, na čem závisí jednota v církvi v souvislosti se vztahy mezi sebou navzájem.

VEZMĚME SI PŘÍKLAD Z PODVODNÍKA

LUKÁŠ
16,1-13

Může být špatný člověk dobrým příkladem pro křesťana?

Jakkoli absurdně to může znít, v Ježíšově podobenství je tomu tak. Boží království, o kterém Ježíš mluví, je plné překvapení. Podobenství o nepoctivém správci je jedním z těch náročnějších podobenství. Bylo již vykládáno mnohými způsoby.

Ačkoli s odlišným námětem, jazykově a myšlenkově je podobné tomu o marnotratném synu. Nalézáme zde mnoho podobností, které jsou základem pro jejich sounáležitost:

O marnotratném synu

„jeden člověk měl“ (L 15,11)

„rozházal majetek“ (L 15,13)

O nepoctivém správci

„jeden bohatý člověk a ten měl“ (L 16,1)

„špatně hospodaří s majetkem“ (L 16,1)

Aktéři jsou v těchto dvou podobenstvích odlišní. V prvním je to otec, který má majetek a dva syny. Jeden z nich rozhází svůj podíl dědictví, ten druhý žije s otcem a pracuje pro něj. V druhém podobenství zde máme bohatého muže, který má správce, jenž

zpronevěřil jeho bohatství. Zde je nastíněna druhá strana života křesťana — nejsme jen syny, ale jsme i správci.

Je zajímavé sledovat průběh podobenství v kapitole 15 a 16 Lukášova evangelia.

V prvních dvou podobenstvích v Lukášově 15. kapitole (o ovci a minci) máme představeno něco, co se ztratilo a bylo nalezeno — jedno mimo dům a druhé uvnitř domu. V podobenství o marnotratném synu je syn, který byl ztracen daleko od domova, ale byl nalezen. Druhý syn — ten byl ztracen v domě.

Podobenství o marnotratném synu končí otázkou, zda starší syn přišel k rozumu a přijme pozvání k hostině — a tedy i on bude nalezen.

V podobenství o nepoctivém správci máme muže, který k rozumu přijde na poslední chvíli a zachrání celou situaci.

A v podobenství o boháči a chudáku Lazarovi (L 16,19–31) máme muže, který je ztracen a jeho věčný život je zmařen.

V našem dnešním podobenství o nepoctivém správci je šťastný konec.

Protože je toto podobenství složitější, podívejme se nejdříve na jeho obsah a poté se pokusme porozumět, co nám říká.

OBŠAH A VÝKLAD

Podívejme se na základní fakta v příběhu.

Bohatý muž má správce (verš 1). Správce měl na starost majetek vlastníka, měl moc a právo s ním nakládat, ale nevlastnil jej.

Služebník byl obviněn, že promrhal bohatství. Řecké sloveso „obvinit“ se nalézá v celé Bibli pouze

zde u Lukáše. Toto sloveso znamená, že správce měl špatný úmysl nebo že provedl něco nepatřičného, ale vůbec nic neříká o tom, zda je to vlastně všechno pravda. Skutečnost, že se správce nehájí a nepopírá obvinění, nás vede k tomu, že opravdu promrhal majetek svého pána.

Pán se rozhodne propustit služebníka, ale ještě před tím chce „složit účty“ (verš 2).

Situace, do které se správce dostal, je velice složitá a spleť (verš 3). Jeho budoucnost je nejistá. S takovou pověstí jen stěží najde práci, a už vůbec ne jako správce. Jaké doporučení dostane od současného, vlastně již předchozího zaměstnavatele?

Muž velmi dobře vyhodnocuje situaci a tuší, co jej čeká — těžká fyzická práce nebo žebrání. Pro práci je příliš jemný a starý a za žebrání se stydí.

Ale najednou dostane nápad (verš 4). Je to skvělá myšlenka. Pokud to půjde, pokusí se ji uskutečnit. Ví, že je to jeho poslední možnost. Pořád ještě může jednat jako správce, a tak začíná závod s časem.

Jeho cílem je, aby byl „přijímán lidmi do domů“ i poté, co bude zbaven správcovství.

Je zde zajímavý jeden detail. V řečtině je správce „oikonómos“ a domov je „oikos“. Jeho plán je, aby když už nebude „oikonómos“ svého pána, tak aby alespoň byl přijímán v „oikos“ dalších lidí.

Nikdo nic nesvěří alkoholikovi s láhví vína. Necháme toho, kdo zneužívá děti, aby pracoval ve školce. Ten, kdo promrhá majetek, nebude pověřen, aby dále nějaký majetek spravoval.

Nápad správce má přinést dva důsledky — zachovat si své jméno, svoji čest — a také zachovat si možnost dále pracovat jako správce.

Jak toho dosáhne?

Správce snižuje dlužníkům dluhy. Ale jak je to možné? Jak to udělal? (verše 5–7)

Dříve než složí svému pánu účty, stále má moc a postavení shromažďovat dokumenty a informace, které k tomu potřebuje. Dlužníci si nejsou vědomi, že se něco děje mezi pánem a správcem. Oni správce přijímají a spolupracují s ním stále tak, jak byli vždy zvyklí.

A tak dokázal uzavřít svůj poslední nevýnosný obchod pro svého pána. To však správce mohl udělat pouze za jedné podmínky – pokud byl zcela přesvědčen o pánově velkorysosti.

A co si myslí dlužníci o tomto obchodu? Jak velkorysý je pán. Oni o tom nejen přemýšlí, ale dokonce jej chválí za jeho šlechetnost. Dluhy, které jsou smazány, jsou vysoké, a oni jsou pánovi vděční. Možná že zaslali i děkovný dopis či dárky jako odpověď na pánovu šlechetnost. Všude se teď mluví o této neuvěřitelné události.

Jak na to mohl reagovat pán, když se dozvěděl o svém šlechetném snížení dluhů? Co mohl udělat?

1. Zrušit smlouvy, které sjednal správce bez jeho vědomí. Jaké by mu to přineslo následky? Byl by diskreditován. Doposud ho každý vnímal jako velkorysého, každý mluvil o jeho šlechetnosti. Obrátilo by se to proti němu.

2. Přijmout danou situaci. Co by tím získal a co by tím ztratil? Získal by pověst, jméno a postavení ve společnosti, kde právě štědrost a dobročinnost byla zárukou úcty a cti. Ztratil by ale peníze. Pořád je však hodně bohatý. Peníze lze vydělat snadněji než dobré jméno a pověst.

A tak v nastalé situaci volí možnost nezrušit smlouvy a chválí správce za jeho jednání. Je ohromen chytrostí svého služebníka. Správce získal přátelství mezi dlužníky, protože je jakousi spojkou mezi pánem a jimi samotnými. Když porozumíme tomuto výkladu podobenství, zbývá jen podívat se dále, co to znamená pro nás samotné.

SHRNUTÍ A APLIKACE PODOBENSTVÍ

První dva verše nám předkládají muže jako Božího správce, který byl obviněn ze zpronevěry peněz.

Jsme správcové Božího majetku

Každý z nás kromě toho, že je Božím dítětem, je také Božím správcem. To znamená, že nám Bůh svěřil věci, o které je potřeba se starat. Intelkt a talent, které nám Bůh dal, můžeme využít k tomu, abychom mu věrně sloužili. Když žijeme jen sami pro sebe, sobecky, také prohýříme Boží majetek. Je to stejné jako v podobenství o marnotratném synu.

Přemýšlej, jak využíváš dary, které máš? Chválíme Boha za to, co máme, anebo vše využíváme většinou jen sami pro sebe?

Jsme povoláni složit účty za naše správcovství

Bůh nás činí zodpovědnými, abychom využívali jeho dary. Ale jednou přijde čas zúčtování. Každý z nás bude zodpovědný za každé slovo, za každý čin. Jak pečujeme o Boží majetek? Jak využíváme čas, který je nám dán?

Přemýšlej o všem, za co budeme skládat účty.

Co nám dnes může říci podobenství o nepoctivém správcí?

Jsme správcové, kteří spravují nepoctivě Boží majetek

Asi stěží najdeme člověka, který je dokonale věrný. Věrný úplně ve všem. Každý z nás více či méně spadá do kategorie nevěrných správců.

❶ Musíme jednat hned

Tak jako správce v našem příběhu, také my nemáme času nazbyt.

Podobenství nabízí obraz konce věků – soud. Čas neúprosně běží, čas milosti se krátí, a tak musíme jednat rychle a rázně.

Jsme si vědomi toho, že každý ztracený den v našich životech může být fatální?

Každé odložené rozhodnutí, každý odkládaný čin nás stojí příliš mnoho.

Celý náš život by měl být naplněn bdělostí. Vše poukazuje na to, že žijeme v posledních dnech lidské historie. Navíc nevíme, jak dlouho budeme naživu. A tak pokud je třeba cokoli změnit v našich životech, musíme to udělat nyní, ne až někdy později. Pokud máme něco dělat pro Boha, musíme to udělat dnes. Pokud chceme sebe i naši práci zasvětit Bohu, udělejme to dnes.

To platí i pro náš sbor. Nemůže si dovolit spát. Dokud jsme ještě správcové, máme nyní poslední šanci náš život odevzdat Bohu.

❷ Potřebujeme jít za druhými

To je další myšlenka, kterou si můžeme vzít z našeho podobenství.

Správce podstupuje něco, co není jen v jeho zájmu, ale také v zájmu druhých lidí. Je sice pravdou, že si touto cestou chce vyřešit svoji budoucnost. Ale i v životě křesťana platí, že když pracujeme pro druhé, pracujeme tím i pro sebe.

Co mohu tedy udělat pro lidi kolem sebe?

Pokud myslíme jen na sebe, je dobré si uvědomit, že naše nejlepší investice je služba a péče o lidi kolem nás.

Egoistický způsob života nemá žádnou budoucnost, ne jen v nebeském království, ale také zde na zemi. Egoistický způsob života vede k osamění a ztrátě přátel.

Ježíš říká: „Staňte se přáteli.“

❸ Můžeme důvěřovat Boží velkorysosti

To je možná nejzajímavější část podobenství a nejdůležitější myšlenka, kterou si můžeme odnést.

Bůh nám dává neuvěřitelnou šanci získat přátele pomocí něčeho, co není naše — něčím, co je jeho. Pokud v podobenství je to, co správce udělal, vychytralým činem, kterým se snaží dostat z nastalé situace, v našem vztahu s Bohem je to legitimní. On nám dává dary, aby byly štědře dány druhým. Aby byly k jejich užitku — a to vše s Boží milostí a štědrostí. Bůh smazává dluhy dlužníků. Jsou tu dvě dobré zprávy, které můžeme jako správcové přinést. Bůh odpouští a Bůh je velkorysý. Můžeme lidem pomoci, aby tyto dvě

zprávy zaslechli a aby jim byly ku prospěchu. A tak vlastně přispíváme a budujeme i svou budoucnost.

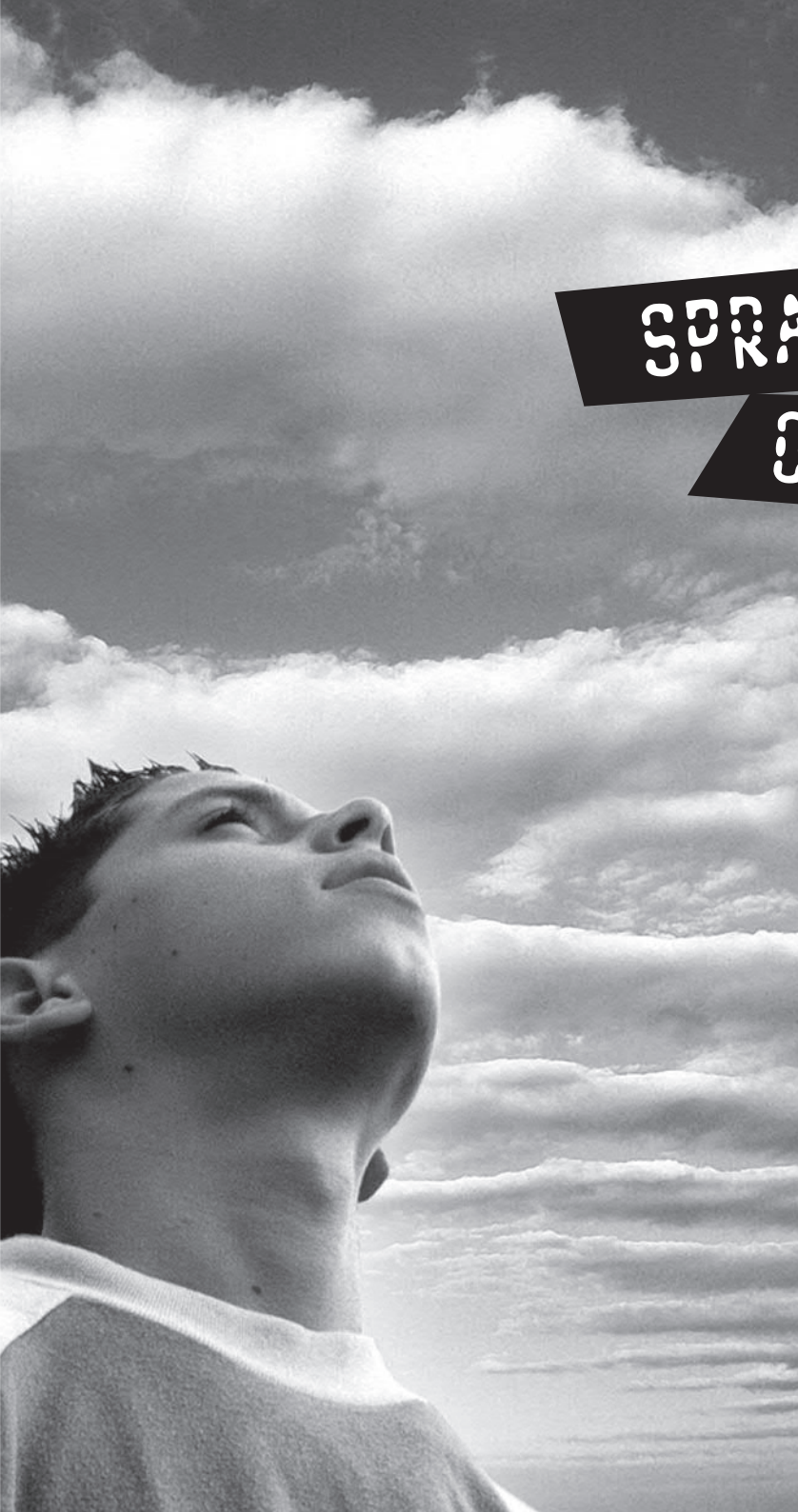
SHRNUTÍ

Čas, kdy budeme skládat naše účty, je blízko. Dobrou zprávou je, že Bůh nás vede k zodpovědnosti — a to je naše jediná naděje. Víme, že Bůh je velkorysý. Víme, že nás miluje a odpouští.

Někdy jednáme zvláště. Místo toho, abychom něco dělali, vše necháváme na Bohu. Jít k lidem a říci jim, že je jim odpuštěno, že je tu neuvěřitelně šlechetný a velkorysý Bůh, který touží smazat naše dluhy — to je to, co by měl sbor a každý z nás dělat. A to neodkladně, protože život správce na tom záleží.

OTÁZKY K DISKUZÍ

- » 1. Vytvořte skupiny a pokuste se převyprávět podobenství do současného jazyka, se současnými aktéry — včetně situací, které zapadají do naší kultury a doby. Vyprávějte tak, aby to pro současného posluchače bylo podobné, jako když to tehdy vyprávěl Ježíš. Přečtete svoji verzi ostatním.
- » 2. Co spravuješ? Čeho jsi správcem?
- » 3. Jak hodnotíš sebe jako správce? Jak rozeznáš, že jsi dobrý či špatný správce?
- » 4. V čem jsou lidé tohoto světa lstivější a vychytralejší než věřící?
- » 5. Přemýšlej o tom, jak udělat „inzerát“ na Boží šlechetnost.

ODSOUZENÝ
SPRAVEDLIVÝ

OSPRAVEDLNĚNÝ
HŘÍŠNÍK

LUKÁŠ
18,9–14

Začátek podobenství je plný paradoxů. Začíná skoro jako anekdota. Dvě úplně opačné postavy – charakterem, sociálním zázemím a náboženstvím.

Je také absurdní vidět celníka v chrámu. Je to, jako kdyby jel poslanec vlakem do nějakého vzdáleného města.

Toto podobenství se nám zdá normální a téměř banální, během staletí totiž ztratilo svůj provokující náboj. Celkem přirozeně jsme při čtení textu na straně celníka a farizeem více či méně opovrhujeme.

Ale bylo tomu tak i u posluchačů v době Ježíšově?

Pokusme se slyšet podobenství „jejich ušima“.

Ježíš ukazuje dva protipóly charakterů. Rozdíl je jasný a zřetelný. Pro posluchače tehdejší doby velmi dobře známý. Skrze ně Ježíš ukazuje na dva typy prosících, kteří se od sebe silně odlišují.

Je to podobenství kontrastů. Vše je buď bílé, nebo černé. Není tu žádná „šedá zóna“. To, co se jeví na začátku jako bílé, je ke konci černé, a co je černé, stává se bílým. Neexistuje žádná střední cesta — ani při uctívání Boha. Jsme buď na jedné, nebo na druhé straně věřících.

Nechťjme se však unáhleně přiřadit k jednomu z aktérů, dokud je podrobněji nepředstavíme.

Situace se odehrává během modlitební chvíle v chrámě (verš 10) — v devět hodin ráno nebo ve tři odpoledne, během obětního obřadu.

Ježíš nám umožňuje stát se svědky modlitebního života dvou osob.

FARIZEUS

Kdo to je?

Farizeové byli jednou ze čtyř náboženských skupin mezi Židy v Palestině v době Ježíšově. Farizeové se pravděpodobně vyvinuli ze skupiny tzv. chasidim (zbožní), která se silně angažovala za makabejského povstání (167–161 př. n. l.) proti Seleukovcům. Vnímali tedy, že jsou následovníci národních hrdinů. Velice si zakládali na studiu Božího slova — Tóry.

V Ježíšově době měli silný sociální a náboženský vliv. Vyznačovali se tím, že kladli silný důraz na rituální čistotu. Zakládali své chování na principech, pravidlech a obřadech, a tím se oddělovali od ostatních.

Považovali sami sebe za ty, kteří jsou nejvíce kompetentní vykládat Mojžíšův zákon.

Přestože byli náboženští experti, byli farizeové pokládáni za národní skupinu (stranu). Politicky usi-

lovali, aby se smazaly rozdíly mezi společenskými třídami. To je činilo velice známými a také oblíbenými. Ale ještě více byli známí tím, že chtěli žít svatý život. Byli dáváni za příklad.

Ježíš měl odvahu s těmito lidmi diskutovat a srovnávat je s hříšníky či je umístit v žebříčku ještě níže.

Díky tomu můžeme nyní lépe porozumět, proč jej vnímali jako někoho, kdo přišel narušit hodnoty židovské společnosti.

V podobenství máme Božího muže v běžné situaci — modlí se v chrámě. Zaposlouchejme se do jeho modlitby a podívejme se, jak se modlí.

Farizeus se postavil a takto se sám u sebe modlil: „Bože, děkuji ti, že nejsem jako ostatní lidé, vyděrači, nepoctivci, cizoložníci, nebo i jako tento celník. Postím se dvakrát za týden a dávám desátky ze všeho, co získám.“ (verše 11 a 12)

Nezní to divně? Dnes se již nikdo takto nemodlí. Ale znělo to zvláště také Ježíšovým posluchačům?

Je asi pravdou, že Ježíš trochu přeháněl, ale jeho záměrem bylo představit, jak směšně se farizeus modlí. Ale přehánění bylo jen mírné. Podívejme se na následující modlitbu, která se nachází v Talmudu z 1. století:

„Děkuji ti, Pane, můj Bože, že mne přijímáš jako toho, kdo se chodí modlit do chrámu a nesedí na ulicích. Jako oni odcházím časně ráno, ale já jdu ke Slovu zákona, zatímco oni jdou ke zbytečnosti. Já se snažím, oni se také snaží, ale já obdržím odměnu, oni ne. Já běžím, oni také, ale já běžím k životu v budoucím světě a oni běžící ke zkáze.“ (Babylonský talmud)

Farizeova modlitba je naplněná vděčností Bohu za to, že se liší od druhých. Musíme ale říci, že každý vnímal rozdíl mezi farizey a ostatními lidmi.

Další část farizeovy modlitby představuje jeho úspěchy v duchovním životě. Odhaluje svoji oddanost — „postím se a dávám desátek“.

Dáváte přesně desátky? A co půsty? Jednou měsíčně? Omlouvám se, to jsou osobní otázky. ☺

Ale před námi je muž, který je dokonalý. Jeho život je dobře uspořádán, bez jakýchkoliv pochybení, nikdy nechyběl v chrámě. Je jako „švýcarské hodinky“, vždy je na něj spolehnutí.

Až do této chvíle to není pro Ježíšovy posluchače něco nového, nejsou ničím překvapeni. Předpokládají, že tento věřící bude dán za příklad dobrého člověka. Překvapení přichází ke konci podobenství, když je jasné, že tento prosící není ospravedlněn.

Ale proč? Co je jeho problémem?

Problém se nachází v úvodních slovech příběhu.

„O těch, kteří si na sobě zakládali, že jsou spravedliví, a ostatními pohrdali...“ (L 18,9)

Všimněte si tří charakteristik farizeova duchovního stavu, které z něj učinily špatný příklad pro křesťany.

❶ „zakládali si na sobě“

Sebevědomí lidé získávají mnohdy respekt druhých lidí. Někdy mívají křesťané nedostatek sebedůvěry. Ale spoléhání se na sebe je něco jiného — znamená to, že člověk přeceňuje své schopnosti a opovrhuje Boží pomocí ve svém životě.

Věřit sám sobě znamená zakládat si na svých schopnostech a úspěších — v oblastech materiálních, duchovních i rozumových.

Podívejme se na Ježíšova slova ve verši 14: „každý, kdo se povyšuje, bude ponížen“.

❷ „jsou spravedliví“

Můžeme být spravedliví? Protiklad nabízí křesťanský duchovní růst — čím jsi blíže Bohu, tím si více uvědomuješ svoji hříšnost.

Jak můžeme získat pocit vlastní spravedlnosti? Přichází do života křesťana téměř neviditelně. Některé věci v náboženství musíme dělat, jiné ne. Co by mohlo být lepší, než vědět, jak správně žít, a jednat vždy podle správné morální volby.

Co se děje, když děláme špatné věci? Co jsme? Hříšníci. A co se děje, když děláme dobré věci. Jsme poté spravedliví. Špatná odpověď.

I když děláme dobré věci, jsme stále hříšníky.

Nestáváme se spravedlivými skrze to, co činíme, ale skrze Ježíše, který nás ospravedlňuje, když v něj věříme.

Tak proč bychom pak měli dělat dobré věci? Protože nám to přináší radost a uspokojení.

Ale pro farizea bylo motivem pro konání dobra být spravedlivý.

Tento stav spravedlivého je zoufalý, on totiž nemůže vidět svoji potřebu lítosti a pokání.

Ale „spravedlivý“ se necítil spokojený a naplněný ve své vlastní spravedlnosti. Potřebuje se srovnávat s hříšníky, aby si upevnil svoji spravedlnost.

❸ „pohrdali ostatními“

Proto farizeus srovnává sebe samého s celníkem. Je totiž spravedlivý a připisuje si roli soudce, který obviňuje druhé a pohrdá jejich hříšností.

Takoví lidé nejvíce ohrožují křesťanskou morálku, protože nikdy neprožili pravou lítost, pokání a ospravedlnění z hříchu.

Je paradoxem, že jdou do chrámu jako spravedliví, ale domů jdou jako ti, kteří jsou Bohem odsouzeni. Pokud nejsi ospravedlněn, tak jsi obviněn. A tak dopadl náš první modlitebník. Podívejme se na druhého prosícího.

CELNÍK

Často si ho idealizujeme. Ale v židovské společnosti byl hodně vzdálen kladnému image. Celníci jsou v evangeliích obvykle srovnáváni s hříšníky, prostitutkami či zločinci. I když je nám dnes sympatický, tehdy byl považován za ubožáka a vyděrače. Asi bys s ním tenkrát stěží sympatizoval. Systém výběrů daní umožňoval celníkům zvyšovat daně a vydělat si peníze na úkor chudých a věrných lidí. A tak proti nám stojí muž, který bere chudým, aby se sám měl dobře.

Celníci byli zaměstnanci římského impéria. Řím nebyl jen okupační mocí. Byl považován za totální moc, která byla navíc nepřátelská vůči víře v živého Boha.

Představ si muže, který slouží okupační nadvládě a navíc odírá věřící lidi.

V židovské tradici (Mišna) jsou celníci dokonce srovnáváni s vrahy. Jejich svědectví nebylo při soudu akceptováno. Byli nazýváni psy. Jejich morální kredit byl tak nízký, že bylo zakázáno měnit celníkovi

peníze či přijímat peníze od celníka jako dar pro chudé. Takové peníze byly považovány za „špínu“ a nemohly být použity na dobročinné účely.

Kdybychom byli mezi Ježíšovými posluchači, určitě bychom nedali přednost celníkovi před farizeem, který byl symbolem svatosti.

Je tedy šokující, že ho Ježíš představuje jako kladnou postavu, ba co víc, že ho staví z duchovního hlediska nad farizea.

Ale podívejme se blíže na jeho chování. Zůstává opodál. Nemá odvahu pohlédnout lidem do očí. Je to proto, že se cítí vinen?

Ano, je tomu tak, cítí se zahanben. Má proč bít se do prsou a naříkat. Ale to není vše. On musí dokázat své pokání. Je jednoduché bít se do prsou, ale Ježíšovi současníci očekávali, že tento muž opustí své zaměstnání a jako projev lítosti vrátí vše, co nakradl, a navíc přidá jednu pětinu, aby byl opět společností přijímán – jako to učinil jiný celník, Zacheus, který je popisován dále v Lukášově evangeliu.

Jak vypadá modlitba celníka? Není to modlitba díků. On vlastně ani neví, jak se modlit. Tento muž jen dokáže říci: „Bože, slituj se nade mnou hříšným.“

Nemá nic, co by Bohu nabídl. Nemůže na sebe vůbec spoléhat. Uvědomuje si, že je hříšníkem. Ví, že je na samém dně. Nedívá se kolem, s nikým se nesrovnává. Níže už nikdo není. Nikým nepohrdá. Myslí si, že mu už není pomoci.

Jediné, na co se může spolehnout a obrátit, je Boží slitování.

To je tedy druhý prosící. Je popsán jen velmi krátce.

Ale co se to s ním děje ke konci modlitby?
„Vrátil se do svého domu ospravedlněn.“
Neuvěřitelné a nefér. Ale je to tak.

SHRNUTÍ

Podobenství nám představuje dvě kategorie prosících, kteří se modlí.

Charaktery farizea a celníka jsou představeny ne jako popis sociální a náboženské situace, ale abychom my lépe porozuměli duchovní nápravě.

Jeden přichází k Bohu se svými duchovními a náboženskými úspěchy a činy. Těší ho to a je Bohu vděčný. On ví, kým je. Není to jeho vlastní práce, ale Boží práce. Proto děkuje. Považuje se za spravedlivého a hříšníky pohrdá.

Druhý přichází k Bohu a nemůže nic nabídnout, jen své hříchy. Ten druhý se vrací domů ospravedlněn, ten první nikoli.

Máme tu představeny dvě možnosti, jak Bohu sloužit a uctívat jej.

Záleží na tom, co Bohu předkládáme v našich modlitbách. Můžeme odejít ospravedlněni, nebo také ne.

OTÁZKY K DISKUZÍ

- » 1. Vytvořte skupiny a pokuste se převyprávět podobenství do současného jazyka, se současnými aktéry – včetně situací, které zapadají do naší kultury a doby. Zkuste, aby to pro současného posluchače bylo podobné, jako když to tehdy vyprávěl Ježíš. Přečtěte svoji verzi ostatním.
- » 2. Jaký je rozdíl mezi duchovností a náboženstvím?
- » 3. Můžeme být zbožní, aniž bychom byli duchovní? A naopak?
- » 4. Jaká jsou nebezpečí pro adventistu, že by se mohl stát duchovně pyšný?
- » 5. Může být pro člověka nebezpečné, když se stane pokorným?
- » 6. Uveď svoji definici duchovní pýchy a pokory.

Nezašel ale daleko, když nám dává za příklad i jednoho kacíře – Samařana?

Podobenství o Samařanu je často čtený příběh, který má díky staletím tak odlišný výklad.

Ježíš vypráví toto podobenství jako odpověď na otázku.

LUKÁŠ 10,25

Byla to zřejmě nejčastěji kladená otázka zákoníků: „Co mohu udělat pro to, abych získal věčný život?“

Lukáš situaci hodnotí tak, že zákoník jen tak zkouší Ježíše. Chce si prověřit jeho teologii.

Ježíš se však rozhodne, že prověří teologii zákoníka, a tak místo odpovědi položí také otázku:

„Co je psáno v Zákoně? Jak to tam čteš?“ On mu řekl: „Miluj Hospodina, Boha svého z celého svého srdce, celou svou duší, celou svou silou a celou svou myslí“ a „miluj svého bližního jako sám sebe“. Ježíš mu řekl: „Správně jsi odpověděl. To čin a budeš živ.“ (verše 26–28)

Zákoníkova odpověď je teologicky správná. Ježíš ale pokračuje dál a teologii převádí do praxe.

Proto jsou i v tomto podobenství paradoxy.

Učí Ježíš, že věčný život je dosažen díky zachová-
vání zákona?

Zákoník není s Ježíšovou odpovědí příliš spokojen. Chce zahájit teologickou diskuzi. Nestojí o rady, jak má žít. Dát rady, to je snadné. Ale realita je mnohem složitější. Co to znamená, milovat svého bližního?

„KDO JE MŮJ BLIŽNÍ?“ (VERŠ 29)

Ježíš opět neodpovídá na dotaz. Místo toho vypráví podobenství. Nejen že neodpovídá, dokonce převrací otázku. Z otázky: „kdo je můj bližní“ je náhle „kdo se zachoval jako bližní“.

Posluchači jsou překvapeni, zmateni. Co znamená „běž a čin také tak“? Jak? Jako Samařan?

Ježíš pokládá otázku, která se týká bližního v extrémní situaci — kdy jde o život člověka. V této situaci

se nemůžeme ptát: „Kdo je můj bližní?“ Potřebný si nevybírám člověka, který mu pomůže. V této situaci musí tato otázka znít: „Jsem bližním?“

CO TO ZNAMENÁ BÝT BLIŽNÍM?

❶ Být bližním znamená mít s druhými soucit (verš 30)

Příběh, který Ježíš vypráví, se skutečně stal. Zeměpisná místa i aktéři jsou skuteční. Je v něm popsáno, že cesta z Jeruzaléma do Jericha je plná kamení, pustá a bývají zde často různí zloději a ničemové.

O muži, který je zde představen, nevíme nic. Je v anonymitě. Nemá žádné zaměstnání, žádné sociální zázemí, náboženství, příslušnost. Všichni ostatní jsou v podobenství nějak představeni, ale oběť ne.

To, co se mu stalo, jej zcela připravilo o nějakou totožnost. Je okraden, svlečen, zbit, možná i v bezvědomí.

Ale naštěstí jde okolo zrovna kněz.

V příběhu máme dvě osoby, se kterými se zákoník chce ztotožnit. Které to jsou? Je to jasné. Určitě sympatizuje s knězem. Co udělá Boží muž? Samozřejmě chudáka zachrání.

Ale není tomu tak. Dívá se na hodinky, má nespěch. Přemítá o celé situaci a rozhodne se, že s tím nechce mít nic společného. Přechází rychle na druhou stranu cesty a rychle odchází rych.

Neměl pro to dost důvodů? Možná, že muž je mrtvý. A on, jako kněz, se nesmí dle Mojžíšova zákona mrtvého dotýkat.

Text ale říká, že muž byl polomrtvý. Rozdíl je v tom, že polomrtvý člověk stále dýchá, sténá a vnímá.

Ježíš nepředstavuje motivy knězova jednání, a tak je také nebudeme rozvíjet.

Oběť je opět sama. Co se bude dít nyní? Přijde někdo další?

Jsou slyšet kroky a na scénu přichází levita. Levité sloužili v chrámu. Neměli kněžskou funkci, ale byli to duchovní lidé. Co levita udělá?

Nyní už nejsme tak překvapeni. Tušíme, kam Ježíš míří. Levita není hlavním hrdinou příběhu, ve kterém je nabourán náboženský systém.

Levita opět ze scény odchází rychle pryč.

Co se bude dít dále?

Ubožák umírá. Kdo přijde na scénu nyní?

Je zde stále několik možností – obyčejný muž, obyčejný Žid – rybář, tesař či kdokoli jiný. Je možné, že zrovna on bude hrdinou příběhu.

Ježíš však představuje nejméně očekávanou postavu – Samařana.

„Ale když jeden Samařan na své cestě přišel k tomuto místu a uviděl ho, byl pohnut soucitem.“ (verš 33)

Co se to děje? Co on dělá v příběhu o bližním?

Pro Židy jsou bližními Židé nebo prozelité. Pro některé je tento okruh dokonce ještě užší. Farizeové či Esejci neakceptovali všechny Židy. Brali mezi sebe ty, kteří patřili k jejich komunitě.

Samařan byl ten poslední, o kterém by se uvažovalo v souvislosti s bližním.

Pro Židy byli Samařané odjakživa nepřátelé. Rozdílnost začala již od dob rozdělení Severního a Jižního království. Samaří je hlavním městem Severního království. Samařané postavili vlastní chrám, který poté zasvětili Diovi, později byl zničen. Nepřátelství mezi Samařany a Židy způsobila událost, kdy během

velikonoční noci Samařané vstoupili do chrámu v Jeruzalémě a znesvětili jej poházením lidských kostí ve svatyni. Po této události byly svátky ukončeny. Od této chvíle mělo jméno Samařan jen hanlivý význam.

Přesto to byl Samařan, který prokázal opravdový soucit. Soucítit s bolestí a utrpením obětí, byl otřesen a hluboce zasažen, když viděl trpícího člověka.

Kněz i levita jsou zmateni, přiblíží se, podívají se na zraněného, ale nevidí zvláštní znaky, které by poukazovaly na bližního. Odmítají být vtaženi do něčeho, co se jich vlastně netýká.

Samařan se nepokouší zařadit muže do nějaké skupiny. Pomáhá mu, protože vidí, že pomoc potřebuje.

Zákoníkovi jsou tedy předloženy dvě možnosti — buď se ztotožnit se Samařanem, nebo s obětí. Další dva muži jsou zneváženi, jejich pověst je pošpiněna.

To byla pro zákoníka velmi trapná a ošemetná situace. Pokud by se ztotožnil s obětí, musí připustit, že Samařan je jeho bližním. Pokud se ale ztotožní s dobrým mužem, Samařanem, musí změnit otázku: Co to znamená být bližním?

Není někdy náš sbor jako kněz či levita?

Nedíváme se někdy na svět kolem nás a jen tak procházíme kolem?

Vidíme nemocné s AIDS, anebo raději přejdeme na druhou stranu ulice?

Není utrpení jen součástí televizních zpráv? Není hladovění jen číslo ve statistických údajích?

Hledáme bližní, s kterými je legrace, kteří jsou ze stejné skupiny?

Usilujeme o to být bližním?

❷ Být bližním znamená dělat něco pro druhé

Ježíš chtěl podobenstvím ukázat, že být bližním znamená pro druhé něco udělat. Náboženství není jen správná teologie, ale především život.

V podobenství je Samařan představitelem nejen soucitu a slitování, ale i činu. On jedná. Oproti pasivitě a odvrácení kněze a levity je čin Samařana popsán v několika verších. (33–35)

Zde je tedy rozdíl mezi teologií zákoníka a učním Ježíše. Ježíš zdůrazňuje život — čin, který je nastartován soucitem.

Zákoníkovo přesvědčení je jen teorie, která nemá žádnou hodnotu, když se ocitneme tvář v tvář skutečné realitě.

I naše sbory mají někdy tendenci se stát místem, kde lidé diskutují, argumentují a teoretizují.

Vytvoříme si teorii, ale když má tato teorie čelit skutečnému životu, je bezmocná, bezvýsledná a zbytečná — tak jako kněz či levita.

Křesťanská víra nehovoří slovy, ale činy.

Být bližním znamená správně věřit. A k tomu Ježíš přidal — správně žít.

❸ Být bližním znamená obětovat se pro druhé

Být bližním je drahé. Samařan použil své finance pro záchranu neznámého trpícího.

Proč to udělal? Co za to měl?

Být bližním znamená obětovat se, aniž bychom si pokládali takové otázky. Být bližním znamená dělat věci, aniž očekáváme, že nám někdo něco někdy vrátí. Nejen materiálně, ale i jakkoli jinak.

My jako církve — sbory — vkládáme peníze do evangelizace. Očekáváme z ní také návratnost — křty. To je náš hlavní cíl.

Máme ale také v rozpočtu peníze pro trpící z jiných církví, aniž bychom očekávali, že se přidají k naší církvi? Jsme jim bližními? Naplňujeme i jejich potřeby?

Lidé ve sborech, kteří nejsou ochotni či připraveni se obětovat pro lidi (bez ambice udělat z nich členy sboru), jim nemohou být bližními.

SHRNUTÍ

Závěr příběhu je velmi nepříjemný a trapný. Ježíš se zeptal zákoníka: „Kdo z těch tří, myslíš, byl bližším tomu, který upadl mezi lupiče?“ (verš 36)

Zákoník odpovídá správně, i když nezmiňuje Samařana. Ale závěr je správný: „Ten, který mu prokázal milosrdenství.“ (verš 37)

Tady Ježíš vybízí i nás: Běžte a číňte také tak.

S kým se tedy zákoník ztotožnil? S obětí nebo se Samařanem? V obou případech se jeho pojetí bližního muselo totálně změnit. Pokud je v roli oběti, pak otázka „kdo je můj bližní“ vyznívá velice trapně. Potom musí přijmout, že Samařan je asi lepším bližním než kněz či levita.

Pokud je v roli Samařana, očekává se od něj mnohem víc – že je sám bližním pro každého člověka v nouzi, bez ohledu na jeho původ.

Může být kacír, pohan příkladem pro pravověrné? Ano, je tomu tak, ačkoli to zní paradoxně.

Protože láska vychází ze srdce, ve kterém je soucit. Ježíš nás vyzývá, abychom přestali lidi rozlišovat na „bližní“ a „cizí“ a projevili soucit v činech. Abychom byli připraveni obětovat se pro druhé.

OTÁZKY K DISKUZÍ

- » 1. Pokus se převyprávět příběh do dnešního jazyka.
- » 2. Je možné žít život naplněný soucitem, i když chybí pravá víra?
- » 3. Co bys řekl o „ostatních věřících“, kteří předčí adventisty v jejich dobrotě a soucitu? Co bys řekl o následujícím výroku: „Ano, ale oni nemají pravdu.“
- » 4. Jaký je rozdíl mezi „mít bližního“ a „být bližním“?

BOHATÍ
PŮJDOU DO
PEKLA,
CHUDÍ DO
NEBE

LUKÁŠ 16,19–31

Tento příběh je pro dnešní čtenáře plný otazníků. Doposud nám Ježíš dával za příklad osoby, které jsme nebyli v našem duchovním životě zvyklí akceptovat – pohany a podvodníky. Ale v tomto případě používá nepravdivý příběh, aby nám ukázal důležité pravdy týkající se Božího království.

Vnímání posmrtného života, jak je v tomto podobenství představeno, bylo typické pro židovskou i egyptskou kulturu. Ale nemá nic společného s biblickým pojetím života po smrti.

Je ale možné, že Ježíš použil nepravdivý popis, aby představil Boží království?

Nabízí se dvě možnosti vysvětlení – buď symbolické, nebo literární. Mezi adventisty toto podobenství nepatří mezi oblíbené. Věříme, že první vzkříšení následuje po smrti a trestem za hříchy je zničení, ne věčná muka.

Co nám chtěl Ježíš ukázat? Co nám dnes může toto podobenství říci?

PARADOXY V PODOBENSTVÍ

① použití mýtu k představení Boží pravdy

Někteří čtenáři se domnívají, že není možné, aby Ježíš nepravdivým obrazem představil Boží pravdy. Jiní lidé si zase myslí, že příběh je pravdivý a s ním i jeho osoby. Někteří předpokládají, že příběh je vymyšlený, ale zapadá do vnímání posmrtného života.

Pokud přijmeme, že obraz věčnosti, který Ježíš popisuje, je pravdivý a ne symbolický, dostaneme se do rozporu s jinými texty, které mluví o věčnosti. Logičtější je vysvětlení, že poselství podobenství bylo vyjádřeno dobovým populárním příběhem.

② použití vlastních jmen v podobenství

Poprvé se v Ježíšových podobenstvích setkáváme s vlastními jmény – Lazarem a Abrahamem. Lazar pochází z židovského jména Eliezer, které znamená „Bůh je má pomoc“ (Ex 18,4).

Kdo je tedy Lazar? Někteří si myslí, že se jedná o bratra Marie a Marty. Jiní odkazují na spojitost mezi jmény Abraham a Eliezer. Eliezer z Damašku byl jedním z Abrahamových služebníků, který se mohl stát dědicem domu, pokud by se Izák nenarodil (Gn 15,2).

V tomto případě se stává paradoxem skutečnost, že chudý muž je zmíněn vlastním jménem, boháč zůstává anonymní. Mít či nemít jméno je pro židovské uvažování jako být či nebýt. A tak chudák je „někdo“ a boháč je „nikdo“.

③ bohatí jdou do pekla, chudí do nebe

Je pravdou, že je snazší pro velblouda projít uchem jehly, než pro boháče vejít do království nebeského (L 18,25). Ale podívejme se na jiného bohatého muže – Abrahama, který je v podobenství v ráji. Z toho vyplývá, že je absurdní považovat majetek za špatnost, která „je odměněna“ věčným utrpením. A naopak, že chudoba je ta poctivá a správná zásluha, jejímž důsledkem je místo v nebi.

④ odměna a trest bezprostředně po smrti

Myšlenka, že člověk dostane těsně po smrti buď trest, či odměnu, je zcela neobvyklá pro Ježíšova předchozí kázání a podobenství. V jiných podobenstvích mluví o nebeské soudu, který bude ke konci věků. (Mt 13,41–43; 47–49; 25,31–46)

⑤ Abraham je pánem ráje

Bohatý muž žádá Abrahama o milost. V tomto pojetí ráje schází Bůh. Je zvláštní, že Abraham „vytěsnil“

Boha. Možná zde chtěl Ježíš ironicky poukázat na to, jak někdy Židé kladli důraz víry ne na Boha, ale na svůj původ.

⑥ Rozmluva mezi nebem a peklem

Popis rozhovoru mezi nebem a peklem je také paradoxní. Představ si dva přátele, jeden je v nebi, druhý v pekle. Jednou za čas se potkají a povídají si:

„Jak se máš?“

„Skvěle, včera jsem se dobře najedl... Dnes jsem viděl... To je fantastické. A jak se máš ty?“

„Ou, tady je to strašné, nemůžu to tady vůbec vydržet, je to nesnesitelné.“

„Vydrž, celá věčnost je před tebou, zvykneš si. Jen prvních 100 000 let pro tebe bude trochu náročných.“

NĚKOLIK VYSVĚTLENÍ PODOBENSTVÍ

① Boháč a chudák

Je toto podobenství zaměřeno na sociální tematiku? Mluví jen o materiálních a sociálních rozdílech mezi lidmi?

Podobenství je o těch, kteří se považují za spravedlivé (L 16,15). A také o těch, kteří se díky těm spra-

vedlivým považují za nespravedlivé. V mnoha podobenstvích Ježíš mluví o dvou protikladných skupinách lidí – spravedlivých a hříšnicích.

Ježíš se také zmínil o tom, že chudých bude království Boží (L 6, 20). Jinde říká, že chudým bude kázáno evangelium (L 4,18; 7,22). Jsou to také ti, kteří jsou zváni na slavnostní hostinu (L 14,21).

② Výměna pozic

V podobenství přichází chvíle, kdy si obě postavy vymění pozice a role. V první části vidíme, jak je Lazar pokryt bolavými ranami a touží jíst drobty z boháčova stolu.

V druhé části prožívá boháč velké utrpení a žádá o kapku vody.

To je klíčové místo příběhu, které však v Ježíšových podobenstvích není až tak výjimečné (L 6,20–26). Hladoví budou nasyceni, přesycení se stanou hladovými, trpící se stanou radostnými a ti smějící se budou naříkat. Svržení budou přijati a přijatí budou svrženi.

③ Abrahamova náruč

Být v něčí náruči znamená být mu blízko, patřit mu. Takovým způsobem je popsán Ježíš jako Boží Syn, který spočívá v náruči Otcově (J 1,18).

④ Důraz na Mojžíše a proroky

V závěru podobenství jsou dva výroky, které odkazují na sílu a moc Božího slova (verše 16.29.31). Na základě Mojžíše a proroků se Ježíš nechal poznat učedníkům, když se jim zjevil na cestě do Emauz (L 24, 27).

DUCHOVNÍ PONAUCENÍ Z PODOBENSTVÍ

Co je nejdůležitější z celého podobenství? Co nám chtěl Ježíš říci?

❶ Nesmíme žít sobeckým životem

Tento morální apel sice není hlavní myšlenkou, přesto je podstatný. Pokud nevidíme potřeby lidí kolem nás, nemůžeme žít plnohodnotným křesťanským životem.

❷ Vnější spravedlnost může mást

Ježíš často v podobenstvích používal postavy lidí, kteří se prezentovali jako spravedliví, ve skutečnosti tomu tak ale nebylo (L 16,15).

Kritéria spravedlnosti nejsou vidět. Jen Bůh vidí do srdce. Proto je nejdůležitější, jaký máme vztah k Bohu, ne jak se prezentujeme před ostatními.

❸ V určitý okamžik již není cesty zpět

Podobenství představuje nezvratný, nenapravitelný stav. Když do něj člověk dospěje, není již cesty zpět. V našich životech máme určený čas, abychom činili pokání, věřili a žili spravedlivě. Pokud jej promeškáme, nelze ho již dohnat. Dosažení tohoto bodu nemusíme ani postřehnout, nemusí být důsledkem těžkého hříchu, ale sobectví, pýchy, povýšenosti.

❹ Nikdo není zachráněn na základě svého původu či společenství, kam patří

Bohatý muž je Abrahamův syn. Přesto ho to nezachránilo. To, že patřím do určitého sboru či církve, nemá nic společného se spasením. Každý je spasen na základě své víry. Jakýkoliv druh duchovní či denominační nadřazenosti je scestný.

❺ Nejsilnějším argumentem naší víry je Boží slovo, ne zázraky

Mnoho lidí hledá zázraky, aby se přesvědčili, která víra je ta správná. Ježíš v podobenství říká, že nejsilnějším argumentem je Boží slovo — Mojžíš a proroci. Bible formuje víru a připravuje lidi ke spasení.

SHRNUTÍ

Toto podobenství nám představuje to nejhorší, co může člověka potkat — ztrátu věčného života. Někteří lidé budou očekávat, že budou spaseni. Bude pro ně šokující, když zjistí, že tomu tak není.

V podobenstvích zapsaných u Lukáše v 15. a 16. kapitole můžeme pozorovat, jak klesá možnost spasení. V prvním příběhu jsme měli ztracenou ovci a minci, které jsou nalezeny — „happy end“. Dále tu máme syna, který byl ztracen, ale vrací se — „happy end“. Ve stejnou dobu je zde syn, který je ztracen ve vlastním domě, otec ho vybízí k návratu — je zde tedy možnost „happy endu“. V dalším podobenství o nepoctivém správci máme muže, který má v rukou šanci změnit svoji situaci — „happy end“ na poslední chvíli. Ale v tomto posledním podobenství je představen konec — není zde žádná šance na návrat.

Podobenství nás varuje, že náš život je omezen. Dnes je čas pro naše pokání, pro naše odevzdání se Bohu. Dnes můžeme začít sloužit lidem kolem nás. Už jsi to učinil?

OTÁZKY K DISKUZÍ

- » 1. Převyprávěj podobenství do dnešní doby.
- » 2. Proč Ježíš používá v tomto podobenství tak ne-reálný obraz?
- » 3. Uveď nějaké potřeby společnosti, ke kterým jsme jako křesťané lhostejní.
- » 4. Které skutečnosti brání křesťanovi vnímat problémy ve společnosti?
- » 5. Je morální radovat se, když tolik lidí na světě trpí? Musíme se cítit vinni, že žijeme v hojnosti a ve zdraví, zatímco kolem nás jsou nemocní a chudí lidé?
- » 6. Proč je Boží slovo pro naši víru silnější a mocnější než zázraky?

NESPRAVEDLIVÁ MILOST

V demokratických společnostech lidé stávkují proto, aby vyjádřili svoji nespokojenost se svými platy. Je to takové volání po spravedlnosti. Ale kdo může říct, jaký plat je slušný, přijatelný? Můžeme srovnávat podobná zaměstnání a poté porovnávat platy. Ale existují práce, které jsou ohodnoceny lépe než jiné. Když jsou tématem platy, náš smysl pro spravedlnost se vždy hlásí o slovo.

Podobenství o dělnících na vinici je jedním velkým paradoxem.

MATOUŠ 20,1–16

Toto podobenství se nezabývá spravedlností, ale milostí. Boží milost je pro mnohé nepřijatelná. Přesto se jí pokusíme porozumět.

Podívejme se na některé závěry, které osvětlují Boží milost a vyplývají z textu:

BOŽÍ MILOST ZAHRNUJE SLUŽBU

Na první pohled se může zdát, že podobenství není prioritně o milosti, ale o vztahu: práce — plat. Je zde majitel — hospodář, který potřebuje dělníky. Najímá je a slibuje jim plat. Činí tak několikrát za den — v šest ráno, v devět dopoledne, v poledne, ve tři a v pět hodin odpoledne.

Zdá se, že hospodář zoufale hledá pracovní síly. Vypadá to, jako by byl v nejtěžším období roku.

Když ale dočteme celé podobenství, máme pocit, jakoby majitel nebyl na dělnících vůbec závislý. Představuje donátora, který zaměstnává lidi, aby je zaopatřil. Plat proto není úměrný vykonané práci.

Boží vinice je ve Starém zákoně tradičně symbolem práce pro Boha a Božího lidu. Ježíš ho tedy také používá.

Ježíš vykresluje obraz Boha, který se ujímá lidí. Povolává je, aby sloužili na jeho vinici. Nejen proto, že touží někomu pomoci, ale protože nám věří a váží si nás. Zve i nás a nabízí nám spasení. A navíc nás činí součástí jeho týmu. Neplatí zde princip: pracuj — dostaneš zapláceno. Tak jako pozvání, je i odměna vyjádřením Boží milosti.

BOŽÍ MILOST ZAHŔNUJE KAŽDÉHO V KAŽDÝ ČAS

Popis situace v podobenství si umíme představit. Lidé bez kvalifikace jsou zvyklí dělat těžkou práci. Stojí a čekají, až je někdo najme. Historické prameny hovoří o tom, že v době Ježíše byla velká nezaměstnanost. A tak je zvláštní, že majitel celý den hledá a najímá dělníky, kteří jsou bez práce. Ještě zvláštnější je, že najímá každého, kdo je bez práce. A stále nachází další a další nezaměstnané.

Ptáme se společně s hospodářem: „Co tu stojíte celý den nečinně?“ A odpověď zní, že je nikdo nenajal (verš 7). Jak asi vypadali? Možná nebyli dost spolehliví. Důvěřoval bys někomu, kdo si jde hledat práci až pozdě odpoledne? Přesto se majitel rozhodne najmout i tyto dělníky.

Tak jedná i Bůh. On bere každého. Počítá s každým. S těmi nejspolehlivějšími i s těmi nejméně spolehlivými. Přijímá nejschopnější i ty nejméně schopné. Práce pro Boha není jen pro specialisty, profesionály, extratřídy.

Každý je zván, aby sloužil. Každý a v každém údobí života.

Někteří znají Boha od dětství. Jiní čekali až do důchodu, aby Bohu začali sloužit. Někteří mu sloužili od svého mládí. Další ho našli až v samotném závěru života. Bůh nás chce vzít k sobě — limitem není ani čas, ani věk.

BOŽÍ MILOST ZAHŔNUJE KAŽDÉHO OSOBNĚ

Majitel jde sám a hledá dělníky. Neposílá nějakého služebníka, úředníka. To nám přibližuje obraz Boha. Bůh nás také volá naším jménem. Boží milost se dotýká každého osobně, každého jednotlivce.

V první části podobenství se opakuje několik situací, ve kterých majitel jde a najímá dělníky. Rozdíl ale je v tom, jak s nimi mluví. S prvními uzavírá smlouvu — denár za jeden den.

To byl solidní plat — zhruba 30 až 40 Euro. S druhými a s třetími má dohodu, že jim dá, co bude spravedlivé. A poslední jen zve.

Vidíme zde klesající tendenci. Snad je to proto, abychom viděli kontrast mezi prvním a posledním. Možná nás to připravuje, že můžeme očekávat další překvapení.

Pokračování příběhu odhaluje šokující Boží milost.

BOŽÍ MILOST JE ŠOKUJÍCÍ

V době, kdy Ježíš vyprávěl toto podobenství, bylo zvykem, že najatí dělníci dostávali mzdu každý den po práci. Byli to chudí lidé, kteří byli závislí na denní platbě. I v našem příběhu tomu tak je.

První dělníci jsou již v řadě na výplatu. Představ si tu scénu. 50 dělníků čeká v řadě. První v řadě jsou ti, kteří začali pracovat jako první, jsou unavení, vyčerpaní. Celý den bylo horko. Pracovali tvrdě, jen s malými přestávkami. Ale všechno to stálo za to, protože nyní je čeká zasloužená odměna. Dobrý plat. Ale dříve, než ji obdrží, jsou vystaveni ponížení. Správce bere seznam a začíná číst jména. Místo, aby začal číst ty první, začíná s těmi posledními. První musí vystát dlouhou frontu a až pak obdrží svůj plat. Začínají být netrpěliví.

Dalším překvapením je, že plat obdrží i dělníci, kteří přišli až odpoledne. Jestliže tedy ti, co pracovali jednu hodinu, dostanou jeden denár, kolik dostanou ti, kteří pracovali jedenáct či dvanáct hodin? Jsou to snadné počty. Vynásobíme-li každou hodinu jedním denárem, pak je to krásná vyhlídka! Hospodář vypadá jako štědrý muž. Krůček po krůčku však přichází velké zklamání. Když dělníci vidí, že každý dostává jeden denár, přestože pracovali odlišnou dobu, jsou rozhořčení. Začínají reptat (verš 10 a 11). Určitě jim rozumíme, když si představíme sami sebe v jejich situaci. Jejich celodenní práce v těžkých podmínkách není srovnatelná s krátkou prací navečer, kdy už je příjemný chládek. Určitě bychom také reptali.

Boží milost někdy dokáže rozčilit. Někteří interpreti hledají vysvětlení pro jednání Boha, který je zde představen coby hospodář. Tvrdí, že poslední dělníci jsou ti, kteří zachránili situaci, aby byla práce dokončena ještě před sobotou. Jiní tvrdí, že navzdory času, který odpracovali, možná pracovali výkonněji než

druzí. To jsou snahy jak příběh zjemnit. Realita Boží milosti je odlišná od té, kterou známe my. To, co vypadá jako nespravedlivé v našich očích, nespravedlivé není. Co je tedy špatně v tomto příběhu? Je to paradox Boží milosti. Co vypadá jako nespravedlnost, je ve skutečnosti projevem velké štědrosti.

Nikdo tedy není ohodnocen špatně, každý dělník získal hodně (verš 13–15).

BOŽÍ MILOST JE NESTRANNÁ

Zjištění, že první dělníci jsou rovnocenní s posledními, není úplně příjemné (verš 12). Srovnávat obě skupiny dělníků je absurdní. První si přivstali, přišli brzy a pracovali naplno. Pracovali více a lépe. Ale nakonec jsou srovnáváni s těmi, kteří celý den leželi ve stínu, kteří nebyli vybráni žádným jiným zaměstnavatelem.

Toto podobenství mluví o Boží milosti. V práci pro Boha jsou si všichni rovni — co se týče odměny.

Někteří křesťané jsou velmi obdarováni a dělají ve sboru mnoho. Jiní dělají malé věci, které se zdají být bezvýznamné. Někteří zasvětili celý svůj život službě a sebeobětování, někteří to nechávají až na sklonek svého života. Všichni jsou na tom ale díky Boží milosti stejně. S tím se špatně vyrovnávají především ti, kteří pracovali více, považují sami sebe za schopnější a mají větší zásluhy.

V Božím království není místo pro soutěžení a srovnávání. Jestliže to začneme dělat, začneme také kritizovat druhé a závidět si – místo toho, abychom se sjednotili v naší službě. Proč je Boží milost stejná pro všechny? Protože naše zásluhy jsou nedostatečné. Ať děláme cokoli, nemůžeme si spasení zasloužit. Proto jsme rovnocenní. Jsme si rovni, protože všichni potřebujeme Boží milost. Pokud věříš ve větší plat za více odvedené práce, jsi na špatné vinici. Při práci na Boží vinici to neplatí. Proč tedy máme sloužit? Proč bychom neměli být jako ti, kteří pracovali jen jednu hodinu? Protože služba přináší radost, uspokojení. A je vzrušující. Zkus to a uvidíš.

BOŽÍ MILOST MĚNÍ NAŠE PŘEDPOKLADY

Podobenství začíná i končí stejnou větou – jen v opačném pořadí (viz Mt 19,30 a Mt 20,16). Co tyto věty znamenají?

1. Být první znamená v Božím království být služebníkem.
2. V práci pro Boha nikdo nemá privilegia ani výhody (verš 26–27). Matka Jakuba a Jana si přála, aby její synové seděli po Ježíšově levici a pravici. Nato Ježíš odpovídá, že o tom rozhoduje Všemohoucí. Není to dáno našimi přednostmi, rodinnými konexemi, zásluhami...

3. Mnoho těch, kteří celý svůj život zasvětili Bohu, bojovali s hříchem, modlili se, byli vegetariáni, byli střídmi... může být těmi posledními. A ti, kteří vypadali jako slabí, možná občas upadli, mohou být prvními díky jejich pokoře a upřímné lítosti. Ve větách Mt 19,30 a 20,16 Ježíš převrací slovosled. Je to takový ironický paradox. Teď jsi mezi prvními, ale nakonec můžeš být mezi posledními. Ale to není tak strašné, protože i když budeš poslední, je naděje, že budeš první.

SHRNUTÍ

Bůh tě zve, aby ses i ty zapojil do služby. Odměna je velká – věčný život. Pro každého je stejná. Pokud hledáš nějaké zvláštní ocenění, tak ho nenajdeš. Tvoje úsilí bude vždy rovnocenné s úsilím ostatních. Obdržíš přesně to samé co ostatní.

Možná tě to štvě, možná se necítíš dobře, ale odměna je taková, že bys ji nikdy nezískal, i kdybys dělal cokoli.

Odměna je dar. Služba sama o sobě je také darem, protože přináší služebníkově radost a uspokojení. Pán, který tě zve, je ten nejlepší a nejštedřejší hospodář. Důvěřuj mu a nech se najmout.

OTÁZKY K DISKUZÍ

- » 1. Převyprávěj svými slovy toto podobenství.
- » 2. Je Boží milost nespravedlivá? Proč?
- » 3. Znepokojuje tě skutečnost, že odměna je stejná pro každého křesťana? Proč?
- » 4. Jakou máš motivaci ke službě, když odměna je pro všechny stejná?
- » 5. Jak rozumíš rčení, že poslední budou první?

NAPLNĚNÍ SÁLU PŘI HOSTINĚ

LUKÁŠ
14,15-24

Toto podobenství zní v naší západní kultuře neobvykle. Nejsme zvyklí spojovat Boha a Boží království s hostinou. My Boha spíše vnímáme jako Zákonodárce, Soudce, Otce a Přítel. A ne jako toho, kdo pořádá nejlepší slavnost, párty.

Pro posluchače v Ježíšově době bylo překvapujícím momentem odmítání pozvaných. Je absurdní, jak se snaží různě vymluvit. Směšné jsou i jejich důvody.

Pro Ježíšovy posluchače je nečekané ale především to, jak si nóbl hosté vymění svá místa s žebračky a mrzáky.

Nálada kolem Ježíše je velice slavnostní. Přišel, aby jedl v domě jednoho z farizeů. (verš 1) Přišli jen pozvaní hosté. Stoly se prohýbají pod jídlem a pitím. Ježíš léčí a káže. (verše 7-14) Jeden z přítomných, který velmi dobře poslouchá, co Ježíš říká, reaguje na uzdravení slovy: „Blaze tomu, kdo bude jíst chléb v království Božím.“ (verš 15) Nato Ježíš vypráví podobenství o hostině.

Umíš si představit, jak bude vypadat hostina v Božím království, kterou bude pořádat Bůh? Jsi pozván. Přijmeš toto pozvání? Je dobrou zprávou, že jsi na seznamu pozvaných. To je velká přednost. Je jen na tobě, jak odpovíš.

Jak vypadá toto pozvání?

NEJVĚTŠÍ POZVÁNÍ [VERŠ 16]

Podobenství hovoří o bohatém muži, který uspořádal velkou večeři. Abychom lépe porozuměli příběhu, podívejme se na jeho druhou část. Tam se dočteme, že na slavnosti je už spousta lidí, ale dům ještě stále není plný.

Západní křesťanství je zvyklé odlišovat duchovno od materiálních věcí. Je proto pro nás paradoxem, že Ježíš srovnává Boží království s hostinou. Je dobré si však uvědomit, že obraz, který tu Ježíš popisuje, není ve Starém zákoně ničím cizím. Izajáš píše: „Hospodin zástupů připraví na této hoře všem národům hostinu tučnou, hostinu s vyzrálým vínem...“ (Iz 25,6)

Židé předpokládají, že království Boží nastane na veliké hostině, kterou Bůh uspořádá. Zde bude chléb, který Židé nazývají „královský chléb“ a „chléb přícházejícího světa“. Kromě toho zde budou různé druhy masa, ryb, drůbeže, hojnost vína a rozličné druhy ovoce.

Možná že naše představa je více duchovní. Ale židovská představa také zahrnuje ty nejkrásnější, největší a nejvzácnější věci, které si umíme představit.

Tato slavnost bude tou největší. Bude nádherně nazdobena, všeho bude dostatek. Ale tím pravým důvodem, proč bude nejvzácnější, je to, že lidstvo bude zachráněno od hříchu. To je ten pravý důvod slavnosti. Hostina bude moci být uspořádána díky Ježíši, který za nás zemřel.

Důvodem k oslavě mohou být narozeniny nebo svatba. Což teprve oslava v Božím království. Nechtěl bys na této nádherné hostině být také? Nevíš jak? Vždyť jsi mezi pozvanými. Nevíš o tom? Stačí jen přijmout pozvání.

IGNOROVANÉ POZVÁNÍ [VERŠ 18–20]

Abychom dobře porozuměli, co se přihodilo, podívejme se blíže na to, jak probíhaly hostiny v Ježíšově době. V některých částech Středního východu jsou tradice stále stejné.

Oslava probíhala navečer. Pozvaní lidé byli ze stejné sociální třídy a byli to vždy jen muži. Většinou to bylo až potom, co se skončilo s prací. Pozvání mělo „dva stupně“. Několik dnů či týdnů před samotnou hostinou byli hosté pozváni. Jeden den před slavností, když už byly přípravy hotové, byli hosté opět pozváni s tím, že mohou přijít a hostina může začít.

Bylo potřeba vše dobře zorganizovat a zařídit. Představ si slavnostní atmosféru — stoly se prohýbají pod jídlem a pitím. Číšníci jsou oděni do čistých oděvů a čekají, až jim hostitel dá pokyn, že mohou začít podávat a obsluhovat. Hudebníci jsou na pódiu, ladí si nástroje. Sál je ozdoben balónky, girlandami a květinami.

Vše je připraveno, jen hosté chybí. Čeká se jen na to, až přijdou. Služebník je vyslán, aby všechny ještě jednou pozval. Hostitel naslouchá, až uslyší kroky a hlasy... Služebník se ale vrací se špatnými zprávami. Odmítli.

To, co Ježíš popisuje, je absurdní. Je nemožné, aby se něco takového stalo. Pozvání přece proběhlo již před několika týdny, ne až na poslední chvíli. Slavnost je organizována podle počtu osob, kteří přijali pozvání, a každý má rezervováno své místo. Jenom něco opravdu náhlého a neodkladného může být omluvou. Jakýkoliv další důvod zesměšňuje a ponižuje hostitele.

Dalším paradoxem je, že se v našem příběhu na jednu každou vymlouvá a pozvání odmítá. Ještě větší urážkou je však pro hostitele, když slyší, jaké „vážné“ důvody jim brání, aby pozvání přijali.

První si koupil pole a musí se na ně jít podívat. Ale jak ho mohl koupit, aniž by pole viděl? Koupíte si snad byt, aniž byste ho předtím viděli? I kdyby měl jakýkoliv důvod, večer je pro takové posouzení koupě naprosto nevhodný.

A stejné je to i s druhým pozvaným. Je velmi nerozumné koupit voly a teprve potom je jít vyzkoušet.

Je to, jako byste si koupili auto a teprve potom jeli na zkušební jízdu.

Třetí výmluva je vážnější, dotýčný se oženil. Svatba byla pravděpodobně velmi narychlo, protože pozvání na hostinu přijal mnohem dříve.

Výmluvy působí velice nepřesvědčivě. Vše poukazuje na to, že je slavnost nezajímá, neláká, nevádí jim, že hostitel zůstane sám.

Nejsme jako křesťané podobní těmto pozvaným hostům? Jsme pozváni, přijali jsme toto pozvání, věříme, jsme pokřtěni. Neexistuje nebezpečí, že lehkovážně odmítneme účast na hostině spasení?

Přemýšlej o věcech, které jsou mnohdy v každodenním životě důležitější než Bůh. Ano, jsou to důležité věci — vzdělání, kariéra, podnikání, zajištění dobrých životních podmínek, přátelství... Pokud jsme ale sami před sebou upřímní, připustíme, že pravý důvod našeho odmítnutí je vlastně to, že nechceme na hostině být. Chceme si žít náš život, nechceme být omezováni příliš těsným a úzkým vztahem s Bohem.

Je paradoxem, že největší hostina je nejvíce opomíjena a ignorována.

Co se děje v podobenství dál? Vidíme, že výmluvy pozvaných hostinu nepřekazily.

NEJVÍCE IGNOROVANÉ POZVÁNÍ (VERŠE 21–24)

Představ si, jak se musel hostitel cítit, když se dozvěděl o odmítnutí pozvaných hostů. Ježíš říká, že se rozčílil. Vždyť výdaje na slavnost byly tak vysoké! A teď by se mělo vyhodit všechno maso, ovoce i víno?

Ne, nic se nebude vyhazovat. Slavnost se konat bude. Pokud ti vážení a vyvolení nepřijdou, budou pozváni jiní.

Bohatství, luxus, hojnost, drahé přibory, vzácné sady talířů, nádherná a drahá výzdoba. A okolo stolu sedí žebráci, chudáci, vandráci – jsou špinaví, páchnou, jsou bosí, v ošuntělých hadrech.

Vůbec sem nepatří. Tady je přece „jiná třída“, tady by měli být ti výjimeční. Ale ne, slavnost je právě pro ně. Na začátku podobenství máme pocit, že pozvání je vzácné, výjimečné, jen pro pozvané. Ale ke konci podobenství se situace mění. Ti, kteří byli pozváni, nepřišli.

Omezené množství míst na začátku příběhu je zajímavým kontrastem k velkému prostoru a množství místa v domě hostitele na konci příběhu. Je tu místo pro každého, kdo přijme pozvání a přijde na večeři.

Pozvání do Božího království není posuzováno podle nějakých zásluh. Nikdo si jej nezaslouží.

Hosté u Božího stolu nejsou žádní výjimeční lidé, ale ti, kteří přijali pozvání.

Zní to paradoxně, ale ti, kteří se považovali za vyvolené a výjimečné, usoudili, že slavnost pro ně není nějak výjimečná.

SHRNUTÍ

Boží pozvání do jeho království je tím největším, ale také nejvíce ignorovaným pozváním.

„Blaze tomu, kdo bude jíst chléb v království Božím.“ (L 14,15)

Budeš mezi těmi, kteří budou na Boží hostině? Dokážeš si představit radost, kterou budeš prožívat, až tam budeš? Jakou hodnotu má Boží království ve tvém žebříčku hodnot?

Existují nějaké věci, které ti připadají důležitější než hostina? Co byla tvá poslední výmluva, když jsi odmítl pozvání? Myslel jsi to odmítnutí vážně?

Ježíš nás zve, abychom uspořádali svůj žebříček hodnot a už dnes se účastnili hostiny spasení. Dobrou zprávou je, že slavnostní sál ještě není plný, stále je tu dost místa. Bůh tě zve, abys vstoupil a slavil spolu s ním.

Slavnost si sice nezasloužíš, ale nezaslouží si ji nikdo. Pokud přijmeš pozvání a vstoupíš, máš vyhráno. Slavnost je pro tebe!

OTÁZKY K DISKUZÍ

- » 1. Přemýšlej o verzi podobenství, kterou lze aplikovat do dnešní doby.
- » 2. Přemýšlej, představuj si a popiš, jak vypadá tvá představa slavnostní večeře v Božím království.
- » 3. Co může být důvodem pro odmítnutí Božího pozvání?
- » 4. Co to prakticky znamená přijmout pozvání? Jak to vypadá v praktickém životě? Jak přijetí pozvání mění tvůj život?

PARADOXY KRÁLOVSTVÍ

Přednášky modlitebního týdne mládeže 2008

Technická redakce: Filip Podsedník

Fotografie na obálce: Photodisc

Fotografie na poslední straně: Marek Sochor

Vydalo nakladatelství Advent-Orion, spol. s r.o.

Roztocká 5, Praha 6

Vydání první, Praha 2008

Vytiskla tiskárna ARTRON, s. r. o.

ISBN 978-80-7172-081-2

SEZNAM AKCÍ MLÁDEŽE V ROCE 2008

8. – 15. 3. Modlitební týden mládeže
15. 3. Závěr MTM (Martin a Banská Bystrica)
15. 3. – 16. 3. Worship camp (Kroměříž)
21. 3. – 24. 3. Jarní filmová škola 2 (Karolína)
29. 3. – 30. 3. Proficup (Horní Cerekev)

4. – 6. 4. PTD3-2
5. 4. Setkání AMICUS (Sázava)
11. – 13. 4. Sedlčanská rybička aneb o tom, co nás pálí...
12. 4. Havířovská nota
18. – 20. 4. 2. víkend ECHO
19. 4. Mnoho rúk a jedno poslanie (Trnava)

9. 5. – 11. 5. VOSA (Sázava)
17. 5. Pieseň v službe evangelia (Banská Bystrica)
23. 5. – 25. 5. víkend s EXIT 316
24. 5. folk a country festival – Tenkrát na Valašsku
30. 5. – 1. 6. Veletržní Brno

6. – 8. 6. PTD3-3
20. – 22. 6. BA Fest (Bratislava)
29. 6. – 6. 7. Gospel týden (Sázava)

6. 7. – 13. 7. English Camp 08 (Sázava)
3. 7. – 23. 7. Knižní evangelizace mládeže (Jindřichův Hradec)

3. 8. – 10. 8. **Kongres mládeže Českého sdružení**
(Soběšín u Sázavy)
17. 8. – 27. 8. Knižní evangelizace mládeže (Český Těšín)
24. 8. – 31. 8. **Kongres mládeže Moravskoslezského sdružení** (Protivanov)

12. 9. – 14. 9. Země živitelka (České Budějovice)
13. 9. Adventporta (Všechnovice)
19. – 21. 9. 3. víkend ECHO
19. – 21. 9. Východná Vysoká
3. – 5. 10. PTD3-4
17. 10. – 19. 10. Mírák (Ostrava)

22. 11. Pražská scéna
28. – 30. 11. PTDS
28. 11. – 30. 11. Festival Vysočina (Jihlava)

5. – 7. 12. PTD3-5
5. – 7. 12. Výroční setkání vedoucích mládeže v ČR
12. – 14. 12. Florbalový turnaj (Znojmo)
12. – 14. 12. 4. víkend ECHO
19. – 21. 12. PTD

BLIŽŠÍ INFO O AKCÍCH NAJDETE NA STRÁNKÁCH

ČS: <http://www.mladez.net> MSS: <http://www.poslitodal.cz> SZ: <http://www.casd.sk>